

Synpunkt

Reagera, replikera eller debattera:
synpunkt@arkitekt.se

”För leverantören till offentlig sektor lönar det sig att vara en snål och ogin paragrafryttare.”

Professor i civilrätt Christina Ramberg och tidigare kommunalråd Ilmar Reepalu vill riva upp LOU, Lagen om offentlig upphandling. I debattartikel i Dagens Nyheter den 26 september.

Björn Hellström:

”Bullerproblem kan lösas med design”

Kreativitet och nytänkande i stadsplaneringen krävs vid tillämpning av bullerregler. Att enbart förändra regelverket är att förenkla ett komplext problem. Mycket av bullerproblematiken kan lösas genom akustiska designåtgärder, skriver arkitekt och professor Björn Hellström.

Idag pågår en intensiv diskussion, inte minst bland politiker, om att de regler och anvisningar som styr tillämpningen av bullerriktvärdena utgör en begränsande faktor för stadsutvecklingen. Stockholms finansborgarråd Sten Nordin (M) menar att ”reglerna för industribuller är otidsenliga och orimliga” (Dagens Nyheter, 26 november 2012). I Arkitektens augustinumner kan man läsa att ”47 000 bostäder ligger i malpåse – krockande bullerregler gör bostadsbyggandet till minerad mark”. I artikeln hänskjuts bullerproblemet till att främst bero på en ”förvirring hos de svenska bullerreglerna”. Men det är att göra det väl enkelt för sig att enbart koppla bullerproblemet till frågor om lagar och regler.

Problematiken kring urbana ljud innefattar en komplexitet som även måste hänföras till planprocesser samt till akustisk och arkitektonisk formgivning. I planprocessen behandlas stadsljud ensidigt utifrån kvantitativa kriterier, bullerriktvärden satta i decibel. Ett ytterligare problem är att akustik- och ljudmiljöfrågor inte hanteras genom samverkansplattformar med andra professioner. Dessutom prioriterar inte arkitekter akustiska lösningar.

LÅGET ÄR DOCK, DESSBÄTTRE, allt annat än nattsvart. Det är möjligt att hantera stadsbullret genom kvalitativa metoder och åtgärder!

Under de senaste decennierna har kunskap om buller- och ljudkvalitetsfrågor utvecklats betydligt. Det är numera inte bara akustiker som hanterar dessa frågor. Discipliner som arkitektur, kulturgeografi och konst har också utvecklat ett kunnande inom ljudmiljöfältet.

Kunskap om hur fungerande urbana ljudmiljöer utformas förutsätter en förståelse för hur ljud påverkar oss i olika situationer.

I ett sådant perspektiv hanteras inte stadens ljud ensidigt som buller, utan även som kvaliteter. Det är alltså inte tysta städer som efterfrågas, utan snarare urbana miljöer där ljuden bidrar med kvalitetskapande meningssammanhang. I den betydelsen behöver en specifik plats som ”låter bra” inte nödvändigtvis vara tyst. Det handlar snarare om en plats där ljudmiljön uppfattas stå i rimlig proportion till våra begrepp och förväntningar. En stad som är tyst är inte en stad!

SOM KOMPLEMENT TILL gängse defensiva bulleråtgärder såsom bullerplank, isolerglasfönster och trafikregleringar finns idag kunskap om hur bullret kan hanteras i ett urbant helhetsperspektiv. Genom akustik- och designåtgärder är det möjligt att sänka bullernivåerna och förbättra ljudkvaliteten. Samtidigt är åtgärderna en del av den arkitektoniska gestaltningen. Exempel på sådana åtgärder är:

- gröna fasader, växtbeklädda fasadskärmar med en ljudabsorberande funktion;
- perforerade fasader, fasader av perforerat material, exempelvis plåt, med bakomliggande absorberer;
- gröna tak, sedumtak av en växtbädd med ljudabsorberande biologiskt material;
- dynamiska skärmar, en typ av föränderlig skärm som förutom akustisk absorption och skärmning responderar med närmiljön, exempelvis med solljus och värme samt
- akustisk konst, ljud via högtalare, för att tillföra ljudkvaliteter i stadsmiljön.

Helt klart är att tillämpningen av bullerriktvärden skapar problem i planprocessen och att det finns fog för att ändra i regelverket, i synnerhet för industribuller. Det är viktigt att klargöra att bullerriktvärdena gäller för exponering vid fasad, men att dessa värden främst är satta med hänsyn till inomhusmiljön. Bullrets negativa inverkan ska därför inte underskattas, eftersom höga nivåer utgör en risk för folkhälsan.

Samtidigt pågår ett intensivt arbete med att reformera regelverket. Den 30 augusti presenterades delbetänkandet *Samordnade bullerregler för att underlätta bostadsbyggandet* (SOU 2013:57). Men att enbart förändra regelverket medför en grov förenkling av problemkomplexet. Mycket av bullerproblematiken skulle kunna lösas genom akustiska designåtgärder och interdisciplinära kvalitativa metoder i plan- och byggprocessen.

En viktig utmaning handlar om att engagera byggherrar, stadsplanerare och arkitekter. Hållbara stadsplanlösningar kräver plattformar för samarbete där ljudmiljöfrågor hanteras utifrån ett helhetsperspektiv. Förutsättningen är inkluderande program för aktörer involverade i planprocessen, experter liksom medborgare med olika särintressen.

Aktuell forskning visar att akustiska designåtgärder har goda effekter på ljudmiljön. Lägre ljudnivåer möjliggör fler bostäder i ett bullerutsatt planområde, det vill säga ett högre exploateringsgrad, vilket även är positivt ur ett kostnadsperspektiv. Dessutom möjliggör åtgärderna fler typhuslösningar än slutna gårdar.

Värdet av att bo och leva i en miljö med god ljudkvalitet kan heller inte underskattas. Inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv, där såväl gatusorl som ljud från förbipasserande bilar och bussar bidrar till en fattbar och kvalitativ urban miljö. ●

Björn Hellström är arkitekt, professor i ljudkonst och docent i arkitektur vid Konstfack och på Tyréns i Stockholm.

LÄS MER

hplus.helsingborg.se/om-hplus/pagaende-projekt/samexistens/stadens-ljud/